

Kotkan kaupunki

Osallisuusohjelma 2025-2029

Sisältää osat:

1. Raportti Osallisuusohjelma 2021-2025
2. Osallisuusohjelma 2025-2029

Pikka Hanna
19.11.2025

Sisällys

Osa 1: Raportti Osallisuusohjelmasta 2021–2025	3
Osallisuuden toimintamallit ja seuranta	3
Osallisuustoimet kaudella 2021–2025.....	3
Ohjelman koordinointi, toteutus ja seuranta	5
Avoin päätöksenteko ja vaikuttamistoimielimet.....	6
Kuntalaisten, päättäjien ja viranhaltijoiden tapaamiset	6
Kuntalaistilaisuudet ja -keskustelut	6
Asukasraadit ja foorumit	6
Osbu	7
Viestintä ja tiedonkulun parantaminen.....	7
Esteettömyys- ja saavutettavuustyö	8
Lapsiystävällinen kunta -toiminta ja lasten osallisuus	8
Kyselyt ja keskustelut	8
Äänestysaktiivisuuden edistäminen.....	8
Yhdistys- ja hankeyhteistyö, vapaaehtoistoiminta	9
Tapahtumat ja tempaukset.....	10
Mitä osataan ja tehdään nyt.....	10
Osallisuuskysely ja muu tiedonkeruu	10
Osa 2: Osallisuusohjelma 2025-2029	12
Tieto-osallisuus	12
Suunnitteluosallisuus	12
Toimintaosallisuus	12
Päätöksenteko-osallisuus	12
Kotkan Osallisuusohjelma 2025-2029 osana Kotkan kaupunkistrategiaa ja hyvinvoinnin edistämistä	13
Osallisuuden periaatteet:	13
Hyvinvointi ja osallisuus	13
Lainsäädäntö	14
HYTE-kerroin	14
Osallisuusohjelmaa täydentävät ohjelmat ja suunnitelmat	14
Osallisuusohjelman tavoitteet:.....	15
1. Osallisuuden edistäminen	15
2. Yhteiset päämäärät verkostoissa	16
3. Aktiivisen kansalaisuuden ja osallisuuden mahdollistaminen	16
4. Avoimuuden ja läpinäkyvyyden vahvistaminen	16
Osallisuustyön toteutus	17

Osallisuusohjelman tutut toimenpiteet:	18
Tieto-osallisuus	18
Suunnittelu-osallisuus	18
Päätöksenteko-osallisuus	18
Toimintaosallisuus	18
Asukas- ja asiakasraadit, kumppanuuspöytä- ja verkostotyö	18
Kylässä Kotkassa toiminta sekä kuntalaisten ja päättäjien tapaamiset	18
Toimintaosallisuuden tukeminen	19
Uuden ohjelmakauden kehittämisen painopisteteet:	20
Yhteiskehittäminen	20
Keskustelut.....	21
Hyvien väestösuhteiden verkosto	21
Monimuotoisuusraati	21
Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen	21
Sähköisen osallistumisen kehittäminen, osallisuusalusta	22
Osallisuustoimien vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen.....	22
Raportointi, mittaaminen ja arviointi	23
Lähteet:.....	24

Kannen kuva: Arto Kurttio

Osallisuus on mahdollisuutta ilmaista mielipiteitään ja näkemyksiään,
vaikuttaa päätöksentekoon ja saada aikaan muutosta.

Osa 1:

Raportti Osallisuusohjelmasta 2021–2025

Kotkan kaupungin ensimmäinen osallisuusohjelma laadittiin valtuustokaudelle 2021–2025 ja se määrittää kaupunkiorganisaation osallisuuden periaatteet ja painopisteet. Osallisuustyötä tehdään kaikilla toimialoilla. Osallisuusohjelman laadintaprosessissa olivat vahvasti mukana kuntalaiset ja se perustuu vuonna 2019 toteutetun kuntalaiskyselyn tuloksiin sekä runsaaseen määrään vuorovaikutustilaisuuksia ohjelman laadinnan yhteydessä.

Osallisuusohjelma aloitti systemaattisen osallisuuden edistämisen ja osallisuustyön seurannan ja raportoinnin Kotkan kaupungissa. Osallisuusohjelman myötä toteutettiin edelleen jo tehtävää osallisuustyötä, kokeiltiin ja otettiin käyttöön uusia osallisuuden edistämisen toimintatapoja ja lisättiin kuntalaisten, päättäjien ja viranhaltijoiden vuorovaikutusta ja yhteistyötä.

Osallisuuden edistäminen on mm. kuntalain mukaista toimintaa ja vaikuttaa suoraan kunnan HYTE-kertoimeen.

Osallisuuden toimintamallit ja seuranta

Osallisuusohjelma 2021–2025 oli ensimmäinen Kotkan kaupungin osallisuusohjelma ja sen myötä nostettiin näkyväksi osallistavaa toimintaa ja kuntalaisten kanssa tehtävää kehittämistyötä. Lisäksi opeteltiin koko organisaatiossa uusia toimintatapoja, luotiin osallistamisen rakenteita ja kokeiltiin ennakkoluulottomasta erilaisia kuntalaisten, päättäjien ja viranhaltijoiden yhdessä tekemisen tapoja. Ohjelmakaudella lisättiin yhteistä tekemistä ja keskustelua koko kaupungissa sekä vahvistettiin kuntalaisten mahdollisuutta vaikuttaa asioiden suunnitteluun ja olla mukana myös toteutuksissa.

Osallisuusohjelman myötä työskentelyn aloitti Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmä, joka koostuu kaikkien vastualueiden edustajista ja toimii osallisuustyön kehittämis- ja seurantavastuussa. Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmän koollekutsujana ja sihteerinä toimii osallisuuskoordinaattori, puheenjohtajan hallintojohtaja.

Osallisuustoimista raportointiin ensimmäisellä ohjelmakaudella vuosittain hyvinvointilautakunnan kautta kaupunginhallitukselle ja valtuustolle. Osallisuusohjelman toimiin ja niiden vaikuttavuuteen liittyvä kuntalaisille suunnattu osallisuuskysely toteutettiin 2024 ja siihen vastasi 1033 kuntalaista. Sitä kautta saatiin kuntalaisten näkökulmia ja ajatuksia ensimmäisen ohjelman osallisuustoimista ja siitä, mihin tulevassa osallisuusohjelmassa toivottaisiin panostusta. Lisäksi osallisuustoimista kerättiin palautetta päättäjille suunnatulla hallinnon kehittämiskyselyllä kyselyllä keväällä 2025.

Osallisuustoimet kaudella 2021–2025

Ohjelmakaudella osallisuusohjelman mukaiset toimet oli jaettu tieto-, suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaosallisuuden alle. Toimenpiteitä kokeiltiin ja toimintamalleja kehitettiin. Mittariston mukaisia toimia seurattiin vuosittain raportoinnin yhteydessä.

TIETO-OSALLISUUS	SUUNNITTELU-OSALLISUUS	PÄÄTÖKSENTEKO-OSALLISUUS	TOIMINTA-OSALLISUUS
Monipuoliset tiedotuskanavat	Asukas- ja asiakasraadit <i>*uusi</i>	Äänestäminen kuntavaaleissa	Kaupungin tilat
Verkkoviestintä	Kaupunginhallituksen ja kuntalaisten tapaamiset <i>*uusi</i>	Kaupunginvaltuusto	Kohtaamispaikat
Esityslistat ja pöytäkirjat	Kylässä Kotkassa -toimintamalli <i>*uusi</i>	Lautakunnat	Osallistuminen tapahtumiin
Viestintä tapahtumien esteettömyydestä (vammais kortti.fi)	Osallistuva budjetointi <i>*uusi</i>	Ikäihmisten neuvosto	Talkootyö
Esite esteettömistä tiloista Kotkassa	Kumppanuuspöytä -toimintamalli <i>*uusi</i>	Vammaisneuvosto	Vapaaehtois-toiminta
Vuorovaikutuksen lisääminen	Digitaalisten keinojen ja välineiden kehittäminen <i>*uusi</i>	Esteettömyys -työryhmä	
Asukastilaisuudet	Palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta	Saaristotoimikunta	
Kaupungin kyselyt	Vaikuttaminen ja mahdollisuus palautteen antoon kaavaprosessin eri vaiheissa	Monikulttuuristen asioiden käsittelemistä edistävä toimielin <i>*uusi</i>	
Valmistelussa olevat kaava-aineistot	Ennakkovaikutusten arviointi	Nuorisovaltuusto	
Asiakaspalvelupiste Ruori		Lasten parlamentti	
		Oppilas- ja opiskelijakuntatoiminta	
		Suora vaikuttaminen	

Osallisuusohjelman 2021–2025 toimenpidekaavio.

TOIMENPIDE	MITTARIT
Asukas- ja asiakasraadit	Toteutunut määrä ja raatien toiminnasta saatu palaute
Asukastilaisuudet	Toteutunut määrä ja tilaisuuksista saatu palaute
Digitaalisten keinojen ja välineiden kehittäminen	Kehittämistoimenpiteet
Esite esteettömistä tiloista Kotkassa	Esite tehty/ päivitetty
Kaupungin kyselyt	Kyselyjen määrä
Kaupunginhallituksen ja kuntalaisten tapaamiset	Tapaamisten määrä
Kumppanuuspöytä-toimintamalli	Kokeilujen määrä
Kylässä Kotkassa -toimintamalli	Tapaamisten määrä
Monikulttuuristen asioiden käsittelemistä edistävän toimielimen perustaminen	Kokouskerrat Muu toiminta
Osallistuva budjetointi	Kokeilun toteuttaminen Prosessiin osallistuneiden kuntalaisten määrä Kokeilusta saatu palaute
Palautteen antaminen sähköisen järjestelmän kautta	Palautteiden määrä Vastaamisaika
Äänestäminen kuntavaaleissa	Äänestysprosentti Kaupungin järjestämät tilaisuudet

Osallisuusohjelman 2021–2025 mittarit.

Ohjelman koordinointi, toteutus ja seuranta

Osallisuusohjelman myötä kaupungissa aloitettiin systemaattinen osallisuuden edistäminen, seuranta ja raportointi. Ohjelmakauden aikana rakennettiin toimintarakenne, jolla jalkautettiin osallisuuden edistäminen osaksi vastuualueiden perustyötä, otettiin seuranta osaksi vuosittaista raportointia ja rakennettiin raportointi sujuvaksi. Ohjelmakauden aikana kartoitettiin vapaaehtoistoimintaa, toteutettiin Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusohjelma sekä seurattiin Osun etenemistä.

Avoin päätöksenteko ja vaikuttamistoimielimet

Kuntien päätöksentekorakenne perustuu avoimuuteen ja osallisuuteen, ja siihen, että päätöksiä tekemässä ovat kuntalaisten valitsemat edustajat. Valtuusto-, hallitus- ja lautakuntatyöskentely perustuvat siihen, että päätökset tehdään demokraattisesti perustuen tietoon ja kokemukseen. Valtuuston kokoukset ovat julkisia ja hallitus- ja lautakuntatyön esityslistat ja pöytäkirjat löytyvät verkosta.

Yhtenä osallisuuden edistäjänä ja kuntalaisnäkökulman varmistajana Kotkassa toimivat viralliset vaikuttajatoimielimet nuorisovaltuusto, ikäihmisten neuvosto ja vammaisneuvosto. Näitä täydentävät vammaisneuvoston alaisuudessa toimiva esteettömyystyöryhmä sekä saaristotoimikunta.

Kuntalaisten, päättäjien ja viranhaltijoiden tapaamiset

Kuntalaiset, päättäjät ja viranhaltijat tapasivat monenlaisissa merkeissä ohjelmakauden aikana. Aluksi tapaamisiin kutsuttiin kaupunginhallituksen edustajat, mutta ohjelmakauden edetessä valtuuston edustajien toiveesta kutsut laaennettiin koskemaan koko valtuustoa. Tapaamisia kokeiltiin mm. kahviloissa, torilla, tapahtumissa, talkoissa ja messuilla. Lisäksi Kylässä Kotkassa -toimintamallin mukaisia kylävierailuita toteutettiin koko ohjelmakauden ajan 2–3 kertaa vuodessa. Näissä kokoonnuttiin useimmiten kylä- tai kaupunginosayhdistyksen kutsumana keskustelemaan alueen kehittämismahdollisuuksista ja muista ajankohtaisista asioista viranhaltijoiden ja päättäjien kanssa. Kylässä Kotkassa -toiminnassa vahvasti mukana oli myös Kymenlaakson Kylät ry.

Kuntalaistilaisuudet ja -keskustelut

Teemallisia kuntalaistilaisuuksia järjestettiin kaupungissa paljon. Niitä pidettiin säännöllisesti mm. kaavoituksen toimesta, vapaaehtoistoimintaan, vaaleihin ja akkumateriaalitehtaaseen liittyen, kulttuuriohjelman valmistelussa, kaupunkistrategian valmistelussa jne. Lisäksi tarjolla oli teemallisia paneelikeskusteluita sekä uusille kuntalaisille ja vieraskielisille uusille kuntalaisille mahdollisuuksia tutustua kaupungin palveluihin ja toimintaan. Kuntalaistilaisuuksissa tarjottiin teemasta ajankohtaista tietoa ja osallistujille mahdollisuus vuorovaikutukseen, kysymyksiin ja omien ajatusten esille tuomiseen. Kuntalaiskeskusteluita pidettiin mm. kotiseutupäivillä 2023 ja kaupunkistrategian ja osallisuusohjelman valmisteluvaiheessa 2024 sekä satamakulttuuriin liittyen 2025.

Asukasraadit ja foorumit

Erlaisia asiakasraadeja ja foorumeja toteutettiin ja kehitettiin koko ohjelmakauden ajan. Tapaamisia oli mm. liikuntatoimen järjestöfoorumi, Kotkan kulttuurifoorumi, hyvinvoinnin ja työllisyyden vastuualueen työllisyysfoorumi, Myö ikääntyneet -yhteistyöryhmä jne. Osa raadeista, kuten Upean elinympäristön asukasraati kokoontui tietyn projektin ajan ja toiset kokoonpanot työskentelevät säännöllisesti jonkun päämäärän eteen.

Osbu

Osallistuva budjetointi, Osbu toteutettiin osallisuusohjelmakaudella 2021–2025 neljä kertaa. Osallistuva budjetointi on toimintatapa, jossa kuntalaisten ideoita varten varataan tietty rahasumma, kuntalaiset pääsevät ehdottamaan rahan käytöstä ja lopulta jätettyjen ehdotusten joukosta äänestämään mitä rahalla toteutetaan. Osbun prosessi sisälsi useita kuntalaisia osallistavia vaiheita ideoinnista kehittämistyöpajoihin. Kehittämispajoissa mukana olivat myös eri vastuualueiden viranhaltijat asiantuntijoina.

Osibun toteutusbudjetti oli vuosittain Kotkassa 60 000€. Sillä rahalla toteutettiin mm. Käärijän konsertti, maksuttomia tuurimootorivuoroja Lehmäsaareen kahden kesän ajan, useita maksuttomia tilaisuuksia ja tapahtumia ympäri kaupunkia, paljon luonto- ja uimapaikkakohteiden parannuksia ja levähdyspaikkoja, pörriäisille lisää elinpaikkoja jne. sekä esteetön uimaranta Tampsan montulle.

Valtuustokauden 2021-2025 osallistuvan budjetoinnin loppuraportti: https://www.kotka.fi/wp-content/uploads/2025/04/Osallistuva-budjetointi-Kotkassa_Raportti-2025.pdf

Käärijän konsertti nuorille keräsi ennätysmäärän yleisöä Meripäivillä 2023. Konsertti toteutettiin Osbun budjetilla.

Viestintä ja tiedonkulun parantaminen

Osallisuuden mahdollistamisessa merkittävässä roolissa on tiedon löytäminen, ymmärtäminen ja kokeminen itselleen tärkeäksi. Ohjelmakaudella panostettiin monikanavaisen ja johdonmukaisesti toistuvaan tiedotukseen ja selkeään yleiskieleen. Kuntalaisten tarpeita pyrittiin huomioimaan monipuolisesti ja asioista viestittiin eri kanavien kautta. Yleisesti hyödynnettiin mm. paperisia mainoksia julkisilla paikoilla, lehtimainoksia, uutiskirjeitä, verkostojen voimaa, tapahtumakalentereita ja sosiaalisen median markkinointia sekä kaupungin virallisia verkkosivuja. Lisäksi käytössä oli tapauskohtaisesti muitakin markkinoinnin ja viestinnän tapoja.

Esteettömyys- ja saavutettavuustyö

Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen on tärkeä osa aitoa osallisuuden edistämistä. Kaupungin asukkaista on merkittävä osa mm. ikäihmisiä, puhuvat äidinkielenään jotain muuta, kuin suomea tai omaavat jonkinlaisia toimintakyvyn rajoitteita. Kaupungin kaiken toiminnan tulee olla myös heitä varten.

Ohjelmakauden aikana tehtiin esteettömyystyötä yhdessä kaupungin virallisen esteettömyystyöryhmän kanssa sekä sisäisesti mm. saavutettavuustyöryhmän kanssa. Ohjelmakauden aikana valmistui kaupungin Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusohjelma, jossa esteettömyyden ja saavutettavuuden teemoja käsitellään laajasti ja mm. esteettömyyteen kytketään turvallisempi tila ja ns. psykologinen esteettömyys. Ohjelma täydentää osallisuustyötä ja mahdollistaa kuntalaisten parempaa osallistumista edistämällä kaikkien palveluiden yhdenvertaisuutta ja saavutettavuutta. Ohjelman poikkileikkaavina teemoina ovat mm. esteettömyys, saavutettavuus, selkokieliäisyys, monimuotoisuuden huomioiminen kaikessa toiminnan suunnittelusta sisältöihin ja viestintään sekä kaikkien asukasryhmien parempi huomiointi.

Lapsiystävällinen kunta -toiminta ja lasten osallisuus

Kotka on saanut Unicefin Lapsiystävällinen kunta -sertifikaatin 2025 ja lasten osallisuutta ja lapsivaikutusten arviointia kehitettiin ohjelmakaudella 2021–2025 aktiivisesti. Lasten ja päättäjien yhteisiä tapaamisia toteutettiin eri teemoilla ja Osbun myötä lapset olivat aktiivisesti mukana kehittämässä omia lähiympäristöjään.

Lasten osallisuutta edistettiin aktiivisesti heidän arkiympäristöissään mm. varhaiskasvatuksen, opetustoimen ja nuorisopalveluiden perustyössä.

Kyselyt ja keskustelut

Erilaiset asiakaskyselyt ovat kaupungin toimintojen kehittämisen perusta. Asiakas- ja kuntalaiskyselyitä toteutetaan koko ajan ja niiden tuloksia käsitellään laajuuden mukaan paikallisesti palveluyksikössä ja asiakkaiden kanssa tai laajemmin osana kaupungin ohjelma- ja strategiavalmistelua tai hyvinvoinnin edistämistyötä.

Kyselyiden lisäksi toteutettiin erilaisia avoimia ja suljettuja keskusteluita, joissa apuna käytettiin dialogista menetelmää ja Erätaukokeskusteluita. Keskustelut toimivat syvemmän ymmärryksen lisäämisessä ja eri näkökulmien paremmassa ymmärtämisessä apuna ja suunnitelmien ja päätöksenteon tukena.

Äänestysaktiivisuuden edistäminen

Äänestäminen vaaleissa on yksi osallisuuden muoto. Osallisuusohjelmakauden aikana järjestettiin kolmet valtakunnalliset vaalit: Aluevaalit 2022, presidentinvaalit 2024 ja kunta- ja aluevaalit 2025. Lisäksi Kotkan nuorisovaltuuston vaalit pidettiin kaksi kertaa. Äänestysaktiivisuutta pyrittiin lisäämään ohjelmakaudella viestinnän ja markkinoinnin avulla sekä järjestämällä vaalipaneeleita ja keskusteluita.

Yhdistys- ja hankeyhteistyö, vapaaehtoistoiminta

Merkittävä osallisuuden edistämisen muoto on toimintaosallisuuden tukeminen ja mahdollistaminen. Tähän sisältyy laajamittainen yhteistyö alueen yhdistysten, harrastustoimijoiden ja hankkeiden kanssa. Vapaaehtoistoiminta ja erilainen talkootyö ovat myös osallisuuden mahdollistamista. Yhdistysten ja harrastustoimijoiden kaupungin palveluita täydentävä panos on merkittävä. Kaupungin eri toimialoilla tehdään eri tavoilla yhdistysyhteistyötä ja tuetaan toimintaa mm. avustuksin, lainaamalla tavaroita tai tarjoamalla muita resursseja. Lisäksi hyödynnetään yhdistysten osaamista, tarjotaan asiantuntija-apua ja ollaan mukana aktiivisesti hankkeiden ohjausryhmissä ja yhdistysten kehittämistyössä.

Vuosittain vakiintuneet yhdistysten kanssa yhteistyössä järjestetyt tapahtumat hyvinvoinnin edistämisen yksikössä ovat Yhdistystreffit ja Esteetön Kotka -päivän tapahtuma, (2024 osallistujia 35 yhteisöä) vapaaehtoisten piknik (2024 paikalla oli 70 vapaaehtoistyötä tekevää ja koordinoivaa) sekä vanhustenviikon pääjuhla (2024 osallistujia 120.) Lisäksi yhdistysverkostojen kanssa tuotetaan mm. Rakkausviikolla, Rasisminvastaisella viikolla, Mielessä Tuulee -viikolla ja Vanhustenviikolla paljon erilaista toimintaa.

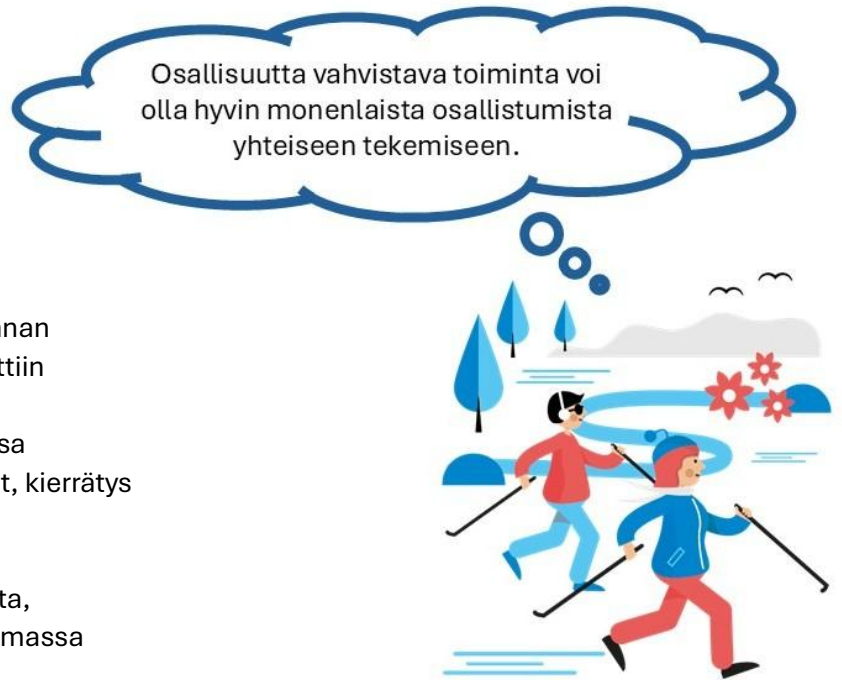
Yhdistystoiminnan tukena ja kokoavana verkkoalustana on otettu käyttöön lahella.fi -verkkopalvelu, joka korvaa entisen Yhdistysinfon. Lisäksi vapaaehtoisten rekrytointiin ja koordinointiin Kotkassa on yhdistysten ja muiden toimijoiden käytössä vapaaehtoistyö.fi -alusta.

Yhdistystoiminnan tukemiseen on monenlaisia keinoja aina näkyvyyden lisäämisestä ja tiedotuksesta rahalliseen tukeen.

Tapahtumat ja tempaukset

Osallisuustyön ytimessä on lisätä verkostoitumista, mahdollistaa verkostoista nousevaa aktiivisuutta ja tukea kaikenlaista omaehtoista tekemistä. Ohjelmakaudella oltiin mukana monenlaisilla teemaviikoilla, useissa eri tapahtumissa ja pyrittiin lisäämään myös yhdistys- ja hanketoiminnan näkyvyyttä. Lisäksi Osbun myötä järjestettiin useita pienempiä teematapahtumia ympäri kaupunkia. Teemoina tapahtumissa ja tempauksissa olivat mm. siivoustalkoot, kierrätys ja kiertotalous, lapset ja perheet, kulttuurihyvinvointi, yhdistystoiminnan näkyväksi tekeminen, vapaaehtoistoiminta, esteettömyys jne. Lisäksi oltiin markkinoimassa palveluita ja erityisesti Osbua monissa muiden toimijoiden tapahtumissa.

Mitä osataan ja tehdään nyt

Osallisuusohjelma 2021-2025 aloitti Kotkan kaupunkiorganisaatiossa systemaattisen osallisuustoimien seurannan ja kehittämisen. Ohjelman myötä eri vastuualueilla tehtävä osallisuustyö saatiin näkyväksi ja se kytkettiin paremmin hyvinvoinnin edistämiseen. Ohjelmatyön myötä osallisuustoimet lisääntyivät, kehittyivät ja tulivat vahvemmin mukaan kaikille toimialoille. Ohjelmakauden aikana kehitettiin toimintamalleja ja pysyvämpiä rakenteita mm. asukas- ja seurayhteistyöhön.

Ensimmäisen osallisuusohjelman myötä kaupungissa otettiin käyttöön Kuntaliiton osallisuuden jaottelu tieto-osallisuuteen, suunnitteluosallisuuteen, toimintaosallisuuteen ja päätöksenteko-osallisuuteen. Näiden kautta suunniteltiin toimenpiteet, joita ohjelmakauden aikana kokeiltiin ja toteutettiin.

Onnistumisina voidaan pitää ohjelmakaudella 2021-2025 mm. osallistuvan budjetoinnin kokeilua, kuntalaisten ja päättäjien erilaisia tapaamisia ja tiedotustilaisuuksia sekä kaavoituksen systemaattista osallistamisen prosessia. Positiivista palautetta osallisuuskyselyssä saatiin siitä, että mentiin kuntalaisten pariin paikan päälle. Lisäksi kiitosta sai kohtaamispaikkojen toiminta ja laajamittainen yhdistystoiminta koko kaupungissa sekä avoimuuden ja luottamuksen lisääntyminen yleisesti.

Osallisuuskysely ja muu tiedonkeruu

Osallisuusohjelmaan ja osallisuutta edistäviin toimiin liittyen toteutettiin keväällä 2024 kuntalaisille suunnattu laaja osallisuuskysely, johon vastauksia saatiin 1033. Kyselyssä selvitettiin osallisuusohjelman toimiin liittyviä teemoja ja kuntalaisten ajatuksia niistä. Lisäksi tietoa kerättiin

syksyn 2024 aikana Erätaukomenetelmällä toteutetuin teemakeskusteluin: Mikä minusta tekee kotkalaisen, Yhdenvertainen Kotka ja Unelmien Kotka nuorten silmin. Keskusteluihin kutsuttiin osallisuuskyselyissä yhteistietonsa jättäneitä kuntalaisia. Myös kaupunkistrategiaprosessissa pidettiin kolme kuntalaiskeskustelua sekä nuorten strategiapaja tiedonkeruun pohjana.

Tiedonkeruun ja palautteiden myötä korostui ajatus siitä, miten osallistumisen mahdollisuudet ovat kuntalaisille tärkeitä asioita ja lisäävät kotkalaisuuden kokemusta. Tärkeinä pidettiin kaikenlaista harrastus- ja yhdistystoimintaa ja yhteisöjä, joiden kanssa mielekkäitä asioita tehdään. Lisäksi osallistumiseen innosti mahdollisuus edistää omaa ja muiden hyvinvointia, mahdollisuus vaikuttaa asioihin ja tavata uusia ihmisiä. Palautteesta tuli vahvistus siihen, että toimet ovat olleet oikeanlaisia ja niitä tulee jatkaa. Huomiota tulee kuitenkin jatkossa kiinnittää enemmän niihin ihmisryhmiin, joiden tavoittamisessa on haastetta tai osallistumiselle on jotain muita esteitä. Lisäksi palautteissa nousi esiin kokemus siitä, ettei osallistuminen vaikuta mihinkään tai siitä ei saada tietoa, mihin muutosta tuli.

(https://www.kotka.fi/wp-content/uploads/2024/11/Osallisuuskyselyn-2024-tulokset_verkkoon.pdf)

Tampsan montun esteetön uimaranta on merkittävä liikuntarajoitteisten osallisuutta edistävä hanke Osallisuusohjelmakaudelta 2021-2025.

Osa 2:

Osallisuusohjelma 2025-2029

Osallisuustyön tarkoituksena on se, että kunnan kaikessa toiminnassa pyritään arvostavaan vuoropuheluun ja kuulemiseen. Palveluita suunnitellaan ja tuotetaan kuntalaisille sekä kuntalaisten kanssa. Kunnassa on pyrittävä aina varmistamaan kaikille yhdenvertaiset mahdollisuudet osallistua.

Osallisuuden edistämisen toimenpiteet on jaoteltu neljään osallisuuden muotoon. Näitä muotoja voidaan tarkastella rinnakkain toisiaan täydentävinä kokonaisuuksina. Osallisuuden edistämisen näkökulmasta tulee toiminnoissa pyrkiä edelleen enemmän vuorovaikutukseen ja kuntalaisten mukaan ottamiseen, osallistamiseen.

Tieto-osallisuus

Tieto-osallisuus käsittää asukkaan oikeuden tiedon saamiseen ja tuottamiseen. Kaupungin toiminnan ja päätöksenteon tulee olla mahdollisimman avointa. Viestinnän on oltava oikea-aikaista ja ymmärrettävää. Tieto-osallisuus liittyy kuntalaisten oikeuteen saada tietoa, kuntalaisten kuulemiseen ja kyselyihin vastaamiseen.

Suunnitteluosallisuus

Asukas osallistuu kaupungin toiminnan suunnitteluun ja kertoo mielipiteitään.

Suunnitteluosallisuuden muotoja on lukuisia kuten asukasraadit, asukas- ja kyläillat, asiakaspalaute ja -kyselyt, sähköiset osallistumiskanavat ja osallistuva budjetointi

Toimintaosallisuus

Toimintaosallisuus on ihmisen omaa toimintaa ja konkreettista osallistumista erilaisiin tehtäviin omassa päivittäisessä elinympäristössä. Tällaista toimintaa voi olla esimerkiksi osallistuminen erilaisiin tapahtumiin, vapaaehtoistoimintaan, talkootyöhön, yhdistystoimintaan tai kohtaamispaikkatoimintaan.

Päätöksenteko-osallisuus

Asukkaalla on mahdollisuus osallistua itseä tai vaikkapa omaa asuinalueita koskevien asioiden valmisteluun esimerkiksi toimimalla kaupungin vaikuttamistoimielimissä tai muissa kaupungin luottamustehtävissä. Yhteiskehittäminen on tapa valmistella tulevia hankkeita, toimintoja tai päätöksiä yhdessä kuntalaisten ja sidosryhmien kanssa. Myös äänestämisen suorissa vaaleissa ja osallistuminen neuvonantavaan kansanäänestykseen ovat päätöksenteko-osallisuuden muotoja.

Kotkan Osallisuusohjelma 2025-2029 osana Kotkan kaupunkistrategiaa ja hyvinvoinnin edistämistä

Kotkan kaupungin osallisuusohjelma tukee osaltaan Kotkan kaupunkistrategiaa 2035 ja erityisesti sen painopistettä Hyvinvoiva Kotka:

1. Varmistamme toimivan, turvallisen ja laadukkaan arjen kaikenikäisille.

Osallisuustyön ytimessä on hyvän arjen mahdollistaminen lisäämällä yhteisöllisyyttä, osallisuutta ja osallistumisen mahdollisuuksia. Hyvän ja laadukkaan arjen asiantuntijoita ovat kuntalaiset. Heidän kuulemisensa ja avoin, dialoginen keskustelukulttuuri tukevat osallisuutta. Esteettömyyden edistäminen, saavutettavuus sekä turvallisempi tila mahdollistavat useammille osallistumisen mahdollisuuksia.

2. Rakennamme yhteistyöllä vetovoimaista ja viihtyisää elinympäristöä.

Viihtyisän elinympäristön rakentaminen on koko Kotkan yhteinen asia. Viihtyisyydellä voi käsittää monenlaisia asioita, kuten toimintaympäristöt, toimintatavat ja kotkalaisen välittömän asenteen ja avoimuuden. Kuntalaisten, yritysten, yhdistysten, seurojen ja kylätoimijoiden kanssa toteutettu työ viihtyisyyden eteen tulee tunnistaa ja omaehtoista aktiivisuutta tukea.

Osallisuusohjelma määrittää osallisuustyön periaatteet ja painotukset tulevalle valtuustokaudelle 2025-2029.

Osallisuuden periaatteet:

Rakkaus:	Keskustelu vahvistaa luottamusta.
Reiluus:	Kotkassa ollaan avoimia päätöksenteossa ja kaikessa toiminnassa.
Rohkeus:	Kotkassa hyödynnetään kuntalaisilta saatua tietoa ja kokemusta.

Hyvinvointi ja osallisuus

Osallisuuden kokemus on vahvasti kytköksissä ihmisen hyvinvointiin. Osallisuudessa on kyse ihmisen ydintarpeesta, jonka täyttymättömyys heijastuu elämän eri osa-alueille vaikuttaen hyvinvointiin, terveyteen, tuottavuuteen ja sisäiseen turvallisuuteen. Yksinäisyyden kokemus on räjähdysmäisesti kasvava ongelma, jonka tutkimukseen perustuvia terveysvaikutuksia kuvataan mm. seuraavasti (osallistujiensuomi.fi):

Puute sosiaalisista kontakteista (yksinäisyys) nostaa ennenaikaisen kuoleman riskiä enemmän kuin tupakointi (15 savuketta päivässä), alkoholi (6 annosta päivässä), liikkumattomuus, ylipaino ja ilmansaasteet (Holt-Lundstad et al 2017)

Osallisuusohjelma kytkeytyy Hyvinvointisuunnitelman (Luonnos 28.3.2025) painopisteeseen
2. Osallisuus, yhteisöllisyys ja vaikuttava verkostoyhteistyö ja tukee osaltaan painopisteiden tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumista.

Lainsäädäntö

Kuntalain 22 pykälän mukaan kunnan asukkailla ja palveluiden käyttäjillä on oikeus osallistua ja vaikuttaa kunnan toimintaan. Valtuuston on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumisen mahdollisuuksista. Kunnan päätettävissä on toimintatavat millä se osallisuutta edistää. Niitä voivat olla mm. seuraavat toimintatavat:

1. järjestämällä keskustelu- ja kuulemistilaisuuksia sekä kuntalaisraateja
2. selvittämällä asukkaiden mielipiteitä ennen päätöksentekoa;
3. valitsemalla palvelujen käyttäjien edustajia kunnan toimielimiin;
4. järjestämällä mahdollisuuksia osallistua kunnan talouden suunnitteluun;
5. suunnittelemalla ja kehittämällä palveluja yhdessä palvelujen käyttäjien kanssa;
6. tukemalla asukkaiden, järjestöjen ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua ja valmistelua.

HYTE-kerroin

HYTE-kerroin ilmaisee kunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön aktiivisuutta, perustuen prosessi- sekä tulosindikaattoreihin. HYTE-kerroin esitetään asteikolla 0-100, jossa parempaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyötä ilmentää suuremmat HYTE-kertoimen arvot.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtiosuuden lisäosa eli HYTE-kerroin on kannustin, joka tarkoittaa, että kuntien rahoituksen valtiosuuden suuruus määräytyy osaksi niiden tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan.

HYTE-kertoimen laskennassa yhtenä käytettävänä indikaattorina on kuntajohdon kyselyssä osallisuuden edistäminen. TEAviisarin tiedonkeruu toteutetaan joka toinen vuosi ja sisältää useita osallisuuden edistämiseen liittyviä kysymyksiä. Osallisuustyö kytkeytyy vahvasti kunnan hyvinvoinnin edistämiseen.

Osallisuusohjelmaa täydentävät ohjelmat ja suunnitelmat

Osallisuustyötä vahvistaa Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusohjelma 2025-2029, joka on hyväksytty valtuustossa 27.1.2025. Ohjelma on ensimmäinen koko kaupunkiorganisaatiosta koskeva ohjelma, joka pyrkii muodostamaan kokonais kuvan tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden kokonaisuudesta kuntalaisille tuotettavissa palveluissa ja edistämään teemoja suunnitelmallisesti.

<https://www.kotka.fi/kotkan-kaupunki/strategia-ja-ohjelmat/ohjelmat/>

Lisäksi osallisuustyötä täydentää Vammaispoliittinen ohjelma sekä esteettömyystyö.

Osallisuusohjelman tavoitteet:

Osallisuusohjelman tavoitteet määrittävät osallisuustyön tulevan valtuustokauden painotukset. Tavoitteet on johdettu kaupungin arvoista ja pohjautuvat kaupunkistrategian painopisteeseen Hyvinvoiva Kotka. Tavoitteet tukevat Kotkan kaupungin hyvinvoinnin edistämistyötä osallisuuden näkökulmasta.

1. Osallisuuden edistäminen

Hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta on tärkeää osallisuustyön koordinointi ja toimien jatkuvuuden varmistaminen, sekä vaikuttavuuden seurannan kehittäminen

Osallisuuden kokemus liittyy ihmisen hyvinvointiin. Osallistumisen ja kuulemisen mahdollisuuksia lisäämällä ja erityisesti osallisuuden kokemukseen panostamalla voidaan kustannustehokkaasti omia toimintatapoja kehittämällä edistää hyvinvointia laajemminkin.

Osallisuuden edistäminen on toimintatapa, jossa keskiössä on aina se, että toiminnan kohde saa riittävästi tietoa, pääsee vaikuttamaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen sekä halutessaan mukaan toimintaan. Osallistujien asiantuntemusta hyödynnetään ja ajatuksia kuunnellaan. Hankalistakin asioista keskustelemalla voidaan lisätä yhteistä ymmärrystä ja kasvattaa osallisuuden kokemusta.

Osallisuuden kokemus lisää omistajuutta ja vastuun ottamista yhteisistä asioista. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusta vahvistamalla voidaan vähentää ilkeävaltaa ja välinpitämättömyyttä sekä edistää hyviä väestösuhteita. Kokemus omasta merkityksellisyydestä yhteisön jäsenenä lisää turvallisuuden tunnetta ja kriisinkestävyttä sekä koko yhteisön toimintakykyä yllättävissä tilanteissa. Osallisuuden kokemus edistää myös positiivista puhetta ja toimii markkinointivalttina.

2. Yhteiset päämäärät verkostoissa

Verkostoyhteistyön vahvistaminen ja eri toimijoiden asiantuntijuuden hyödyntäminen hyvinvoinnin ja osallisuuden edistämistyössä

Osallisuustyötä tehdään parhaimmillaan laajamittaisesti paikallisten toimijoiden kanssa. Verkostoyhteistyö itsessään on jo osallistamista. Yhteistyössä mukana voivat olla mm. paikalliset oppilaitokset, yhdistykset, yritykset, seurakunnat jne. Verkostoissa on laajamittaista oman alan asiantuntijuutta ja sen hyödyntämiseen osallisuustyössä voidaan panostaa.

Pidemmälle vietyä osallisuutta edistetään verkostoissa niin, että eri toimijat työskentelevät yhteisen päämäärän eteen ja kaikki hyötyvät yhteistyöstä. Verkostoissa tavoitteiden asettelu ja verkostojen toiminnan johtaminen korostuvat. Toimivissa verkostoissa tilanne on ns. win-win, kun verkoston osallistujat saavat olla osa kaupungin toimintaa ja kokevat hyötyä siitä esim. näkyvyyden tai imagon kautta. Kaupungin toimialat puolestaan voivat verkostojen avulla täydentää resurssejaan, lisätä asiantuntemustaan tai hyödyntää verkostoja muilla tavoin.

3. Aktiivisen kansalaisuuden ja osallisuuden mahdollistaminen

Esteettömyys-, saavutettavuus-, tasa-arvo-, monimuotoisuus- ja yhdenvertaisuustyön edistäminen sekä turvallisemman tilan varmistaminen

Aktiivinen kansalaisuus pitää sisällään monenlaisia asioita, kuten osallistumista yhteiskunnalliseen vaikuttamistoimintaan, kulttuuritoimintaan, vapaaehtoistoimintaan tai yhdistystoimintaan. Se pitää sisällään myös yksilön itsensä vaikuttamisen ja osallistumisen mahdollisuuksien lisäämistä ja osallistumisen tukemista.

Kunnassa osallisuuden mahdollisuuksia edistää mm. se, että kaupungin kaikissa toiminnoissa ja palveluissa huomioidaan moninaiset kuntalaiset ja huomioidaan esteettömyyttä ja saavutettavuutta laajasti eri näkökulmista.

4. Avoimuuden ja läpinäkyvyyden vahvistaminen

Avoimen hallinnon ja avoimen toimintakulttuurin edistäminen kaupungin toiminnassa

Osallisuuden edistämisen näkökulmasta avoimen hallinnon edistämisessä keskeistä on koko päätöksentekorakenteen läpinäkyvyys ja toimivuus. Asukkaalla tulee olla mahdollisuus saada tietoa sekä osallistua itseä ja omaan lähiympäristöä koskevien asioiden valmisteluun. Tämä pitää sisällään sen, että tietoa tulee olla saatavilla oikeaan aikaan, monipuolisesti, saavutettavasti ja ymmärrettävästi. Avointa hallintoa ja eri asukasryhmien kuulluksi tulemistä edistävät viralliset vaikuttajatoimielimet ja niitä täydentävät toimialakohtaiset kuulemistavat.

Avoimen hallinnon edistämistä on myös kuntalaisten, päättäjien ja virkahenkilöstön vuoropuhelu, jossa asioista keskustellaan eri näkökulmista. Asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa riittävä kuntalaisten kuuleminen ja mukaan ottaminen usein jouduttaa prosesseja pidemmällä aikavälillä. Yhteinen suunnittelu mm. vähentää valituksia ja mahdollistaa ennakkovaikutusten paremman arvioinnin.

Osallisuustyön toteutus

Osallisuusohjelman 2025-2029 toimenpiteet mukailevat jo totuttuja ja ovat jaoteltu tieto-, suunnittelu-, päätöksenteko- ja toimintaosallisuutta edistäviin toimiin. Vastuualueet päättävät toimintatavat itsenäisesti ja valitsevat toimenpiteistä omaa työtään täydentävät toimintatavat. Toimenpiteet perustuvat osallisuuskyselyn 2024 tuloksiin sekä sisäiseen kyselyyn tammikuussa 2025 Avoin hallinto- ja osallisuustyöryhmälle.

Kun haluat edistää kaikkien osallisuutta, noudata näitä osallisuuden edistämisen periaatteita (thl.fi):

Ihminen voi osallistua toimintaan tai palveluun omaehtoisesti.

Osallistujan kanssa etsitään yksilöllisiä ratkaisuja.

Osallistuja kohdataan kunnioittaen ja kategorisoimatta.

Yksin jääneet ja omiin oloihinsa päätyneet löydetään ja saadaan mukaan toimintaan.

Toimintaa tai palvelua kehitetään yhdessä.

Toiminta vahvistaa osallistujan vaikuttamismahdollisuuksia myös toiminnan ulkopuolella.

Ihminen pääsee osaksi itselleen tärkeää yhteisöä.

Ihminen pääsee nauttimaan yhteisestä hyvästä ja voi osallistua sen tuottamiseen ja jakamiseen tasavertaisena muiden kanssa.

Ihminen saa arvostusta, kiitosta ja yhteyksiä muihin ihmisiin. Yhteiskuntaryhmät kohtaavat.

Osallisuutta edistävät keinot juurtuvat osaksi jatkuvaa toimintaa.

Kotkan vammaisneuvosto tuo osaltaan tärkeää tietoa ja osaamista kunnan toimintoihin vammaisten osallisuuden edistämiseen liittyen. Kuvassa valtuustokauden 2021-2025 vammaisneuvosto sekä tietokoneella hyvinvointijohtaja Kati Homanen.

Osallisuustoimenpiteitä suunnitellessa tulee pitää mielessä, että laaja osallistaminen voi tuoda lisäarvoa toimintaan, mutta ei ole aina tarpeellista oman päivittäisen perustyön teossa. Osallisuuden edistämiseen ja mahdollistamiseen kannattaa panostaa kunnolla silloin, kun siihen lähtee. Asiakaskyselyt ovat hyvä pohja kuntalaistiedon keruulle, mutta yksipuolinen tapa osallistaa.

Osallisuusohjelman tutut toimenpiteet:

Tieto-osallisuus	Suunnittelu-osallisuus	Päätöksenteko-osallisuus	Toimintaosallisuus
Tiedotukseen panostaminen, verkkoviestintä	Asukas- ja asiakasraadit	Äänestäminen	Kaupungin tilat
Vuorovaikutukseen panostaminen, asukastilaisuudet, kyselyt, sähköiset palautteet	Päätäjien ja kuntalaisten tapaamiset	Valtuusto, kaupunginhallitus, lautakunnan, vaikuttamistoimielimet	Kohtaamispaikkatoiminta
Julkiset esityslistat ja pöytäkirjat	Kylässä Kotkassa -toimintamalli		Osallistuminen tapahtumiin
Asiakaspalvelupiste Ruori	Kumppanuuspöytä -toimintamalli		Vapaaehtoistoiminta
	Sähköinen osallisuuslusta		Yhdistysyhteistyö

Osallisuustyötä jatketaan ohjelmakaudella 2025-2029 totuttuun ja opittuun tapaan. Toimenpiteissä painotetaan edelleen kuntalaisten suuntaan tehtävää aktiivista tiedotusta, kuulemista ja yhteistä asioiden pohtimista ja suunnittelua sekä aktiivista palautteen ja tiedon keruuta.

Asukas- ja asiakasraadit, kumppanuuspöytä- ja verkostotyö

Asukas- ja asiakasraatitoimintaa, erilaisia foorumeita ja yhteistyöryhmiä jatketaan toimialakohtaisesti ja projektikohtaisesti edelleen. Kuntalaisten, kolmannen sektorin, yritysten ja muiden toimijoiden kanssa tehtävä yhteistyö laajentaa näkökulmaa ja antaa toimintaan myös lisäresursseja.

Osallisuustyössä kunnioitetaan verkostoista tulevaa asiantuntemusta, panosta ja tuetaan myös heidän toimintaansa.

Kylässä Kotkassa toiminta sekä kuntalaisten ja päätäjien tapaamiset

Ohjelmakaudella 2021-2025 tutuksi tullutta Kylässä Kotkassa -toimintaa jatketaan edelleen. Kylässä Kotkassa toimintaa toteutetaan valtuustokaudella 2025-2029 niin, että vierailaan kutsuttuna erilaisissa tapahtumissa, tilaisuuksissa, kylissä, kaupunginosissa jne. Vierailuilla on mukana tarpeen mukaan virkahenkilöstä ja kutsuttuina myös kaupunginhallituksen, valtuuston ja lautakuntien jäseniä. Tilaisuuksien tarkoituksena on tiedonjako, yhteinen keskustelu, alueiden kehittäminen, pienten

pulmien ratkominen sekä pidemmälle tulevaisuuteen suuntaava pohdinta. Käsittelyssä olevat teemat tulevat kutsujilta ja tapahtumien järjestelyissä tehdään tiivistä yhteistyötä heidän kanssaan.

Osallisuusohjelmakaudella pyritään järjestämään myös kerran vuodessa kuntalaisten ja päättäjien tapaaminen esim. päättäjäkahvien merkeissä. Tällaiseen avoimeen tilaisuuteen kutsutaan kuntalaiset tapaamaan päättäjiä yhteiseen keskusteluun ilman ennakkoon määritettyjä teemoja.

Kylässä Korkeakoskella -tilaisuudessa 2022 kaupunginjohtaja Esa Sirviö huomioi kylän pitkäaikaisen aktiivin Jasu Viikarin työstään kyläyhteisön eteen.

Toimintaosallisuuden tukeminen

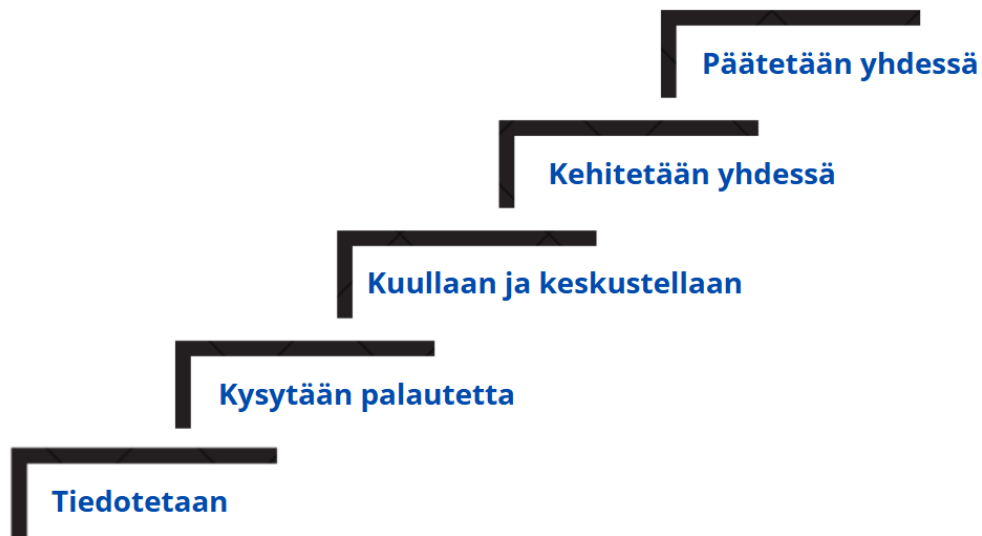
Osallisuuden kokemusta vahvistetaan edelleen tukemalla monenlaista omaehtoista aktiivisuutta, kuten yhdistystoimintaa, vapaaehtoistoimintaa ja kuntalaisten muuta omaa aktiivisuutta.

Osallisuuden näkökulmasta kaupungin vastuualueita kannustetaan suhtautumaan positiivisesti erilaisiin aloitteisiin ja kannustetaan pohtimaan ennakkoluulottomasti ratkaisuja siihen, miten kuntalaisilta ja verkostoista tulevaa aktiivisuutta voitaisiin parhaiten tukea.

Uuden ohjelmakauden kehittämisen painopisteteet:

Osallisuuden edistäminen on parhaimmillaan ilmiölähtöistä reagointia kuntalaisilta ja ympäriltä tuleviin ajatuksiin ja tarpeisiin. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä edistetään kuulemalla, kehittämällä ja monesta näkökulmasta asiaa pohtimalla. Osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksen taustalla ovat kiinnostus yhteisistä asioista, omaehtoinen tekeminen ja mahdollisuudet osallistua itselleen sopivalla tavalla.

Osallisuutta ja sen edistämistä voidaan lähestyä tasoajattelun kautta, jossa ensimmäisellä tasolla on tiedottaminen ja sitä kautta edetään yhteiseen päätöksentekoon. Tulevalla osallisuusohjelmakaudella osallisuudessa pyritään lisäämään yhteistä suunnittelua ja päätöksentekoa mahdollisuuksien mukaan. Yhteinen päätöksenteko lisää kuntalaisten vastuun ottamista ja aktiivista toimijuutta.

Osallisuuden portaat -kuvio mukaillen: <https://osana.fi/osallisuus/>

Yhteiskehittäminen

Yhteiskehittämisellä tarkoitetaan toimintatapaa, jossa eri toimijat, kuten käyttäjät, sidosryhmät, asiantuntijat ja yritystoimijat, oppilaitokset sekä yhdistystoimijat osallistuvat tapauskohtaisesti palvelun, alueen tai toiminnan tms. suunnitteluun ja kehittämiseen. Tavoitteena on hyödyntää eri osapuolten osaamista ja näkökulmia, jotta lopputulos vastaisi paremmin käyttäjien tarpeita ja odotuksia. Yhteiskehittämistä voi toteuttaa monella tavalla, järjestämällä esimerkiksi asukasraatitoimintaa, työpajoja, keskusteluja tai prototyyppien testaamista. Se edistää avoimuutta, käyttäjälähtöisyyttä uusien toimintamallien syntyä. Yhteiskehittäminen myös tasoittaa muutosvastarintaa hankalissa tapauksissa.

Yhteiskehittämisen kautta on mahdollisuus valmistella päätöksentekoa yhdessä kuntalaisten kanssa sekä tehdä ennakkovaikutusten arviointia perustuen laajempaan kokemukseen.

Keskustelut

Yhteistä ymmärrystä, yhdenvertaisuutta ja avoimuutta voidaan lisätä yhteisin keskusteluin. Keskusteluissa on mahdollisuus pysähtyä kuulemaan ja pyrkiä ymmärtämään kaikkien keskustelijoiden näkökulma käsiteltävään asiaan. Arjen todellisuus näyttää erilaiselle eri ihmisten näkökulmasta.

Kotkan kaupungissa on käytössä mm. Erätauko-menetelmä sekä ja dialogiset toimintatavat. Näitä hyödynnetään osallisuuden edistämiseksi, yhteisen ymmärryksen rakentamisessa ja haastavista asioista keskusteltaessa.

Hyvien väestösuhteiden verkosto

Hyvien väestösuhteiden edistäminen tarkoittaa toimia, jotka parantavat eri väestöryhmien välistä ymmärrystä, yhteistyötä ja hyvää yhteiseloä. Hyvien väestösuhteiden verkostoa kehitetään ja siitä pyritään saamaan aikaiseksi toimintamalli, joka kokoaa yhteen eri väestöryhmien edustajia, heidän kanssaan toimivia tahoja ja yhdistyksiä jne. Verkosto kokoontuu säännöllisesti ja työskentelee yhdessä parempien väestösuhteiden edistämiseksi. Verkostossa voidaan hyödyntää mm. kumppanuuspöytä-toimintamallia.

Monimuotoisuusraati

Kotkan kaupungilla toimii viralliset vaikuttajatoimielimet ikäihmisten neuvosto, vammaisneuvosto ja nuorisovaltuusto. Lisäksi esteettömyyttä edistämään on asetettu vammaisneuvoston alaisuudessa toimiva esteettömyystyöryhmä sekä saariston asioita koskevissa asioissa asiantuntijaelimenä toimii saaristotoimikunta.

Virallisten ja kaupunginhallituksen asettamien toimielinten rinnalla aloitetaan asukasraatitoiminta. Raadin toimintakausi ei ole yhteydessä valtuustokauteen. Asukasraatiin pyritään kokoamaan mahdollisimman monimuotoinen kokoonpano osallistujia. Asukasraadin koonnissa hyödynnetään osallisuuskyselyyn vastanneita henkilöitä, verkostoja ja avointa hakua. Raadin tarkoituksena on vahvistaa erityisesti hyvinvoinnin edistämisen palveluiden henkilöstön osaamista ja ymmärrystä erilaisten ihmisten tarpeista ja kohtaamista haasteista.

Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen

Lasten ja nuorten osallisuuden mahdollistaminen on yksi osa kunnan terveyden edistämistä, osallisuuden lisäämistä ja vaikuttamisen mahdollisuuksien parantamista. Se vaikuttaa myös kunnan HYTE-kertoimeen.

Kotka sai UNICEFIN Lapsiystävällinen kunta -tunnustuksen keväällä 2025. Tämän myötä lasten osallisuuden varmistaminen on yhä merkittävämmässä roolissa kunnan kaikessa toiminnassa. Lasten ja nuorten osallistumisen mahdollisuuksia kehitetään tulevalle osallisuusohjelmakaudella koko organisaatiossa.

Lasten ja nuorten ottaminen mukaan kaikkeen toimintaan aina suunnittelusta toteutukseen ja tekemiseen lisää osallisuuden kokemusta ja sitä kautta hyvinvointia.

Sähköisen osallistumisen kehittäminen, osallisuusalusta

Osallistumisen mahdollisuuksia on monenlaisia ja niitä tuleekin tarjota eri asukasryhmät huomioiden. Sähköinen osallistumien ja erilaisten osallisuusprojektien kehittäminen tukee laajempien asukasryhmien tavoittamista. Sähköinen osallistuminen on ajasta ja paikasta riippumatonta ja se onnistuu usein myös apuvälineitä käyttämällä.

Sähköisellä osallisuudella voidaan näppärästi tavoittaa laajojakin asukasmääriä suhteellisen helposti. Sähköistä osallisuutta tullaan kehittämään sähköisellä osallisuusalustalla yhdessä koko organisaation kanssa.

Osallisuustoimien vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen

Osallisuusohjelman tavoitteina ohjelmakaudella 2025-2029 ovat:

1. Osallisuuden edistäminen
2. Yhteiset päämäärät verkostoissa
3. Aktiivisen kansalaisuuden ja osallisuuden mahdollistaminen
4. Avoimuuden ja läpinäkyvyyden vahvistaminen

Vastuualueilla tehtävien osallisuustoimien tulee tukea näitä tavoitteita ja toimintaa tulee myös arvioida suhteessa näihin.

Osallisuustoimien vaikuttavuuden näkyväksi tekeminen on tärkeää, jotta voidaan arvioida ja kehittää toimien tehokkuutta. Myös kuntalaisten osallisuuden kokemuksen kannalta on tärkeää saada tietoa siitä, miten heidän osallistumisensa vaikutti asioihin. Osallisuustoimien vaikuttavuuden osoittaminen ja näkyväksi tekeminen tulevalla ohjelmakaudella tulee ottaa vahvasti mukaan kaikkiin projekteihin ja osallisuustoimiin.

Raportointi, mittaaminen ja arviointi

Osallisuusohjelman ja osallisuustyön etenemistä seuraa Avoin hallinto ja osallisuus -työryhmä, jonka puheenjohtajana toimii hallintojohtaja ja sihteerinä osallisuuskoordinaattori. Jäsenet ovat kaupungin eri vastuualueilta ja vastaavat omalta osaltaan osallisuustoimien toteutumisesta, seurannasta, arvioinnista ja raportoinnista. Osallisuustyölle asetetaan vuosittain talousarvion valmistelun yhteydessä toimialakohtaiset painopisteet, joiden toteutumista seurataan raportoinnin yhteydessä.

Osallisuustoimien vaikuttavuuden arviointiin otetaan käyttöön osallisuustoimien itsearviointin mittaristo. Osallisuusohjelmatyön itsearviointi toteutetaan vuosittain joka vastuualueella. Itsearviointiin perustuen osallisuusohjelman mukaisesta työstä raportoidaan vuosittain hyvinvointilautakunnalle erillisellä osallisuustyön raportilla, jonka kokoaa osallisuuskoordinaattori, sekä tilinpäätöstekstin yhteydessä.

Itsearviointin mittaristoa apuna käyttäen osallisuustyötä voidaan kehittää vastuualuekohtaisesti vastaamaan paremmin osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämistyötä. Mittariston kysymykset pohjautuvat THL:n 24 osallisuuden apukysymykseen, TEAviisarin tiedonkeruuseen vuodelta 2023 sekä Osallisuusohjelmassa 2021-2025 sekä Osallisuusohjelmassa 2025-2029 esitettyihin toimenpiteisiin.

Osallisuustyötä ja toimenpiteiden koettua tarkoituksenmukaisuutta arvioidaan kerran valtuustokaudessa kuntalaisille toteutettavalla osallisuuskyselyllä. Kysely on toteutettu 2019 ja 2024.

Osallisuusohjelmakauden 2025-2029 tavoitteena on vahvistaa osallisuustyön suunnitelmallisuutta, ottaa osallisuustoimien itsearviointin mittari käyttöön, toteuttaa osallisuustoimien itsearviointi vastuualueittain vuosittain ja saada mittaustuloksesta koko kaupunkiorganisaatiossa nousujohteinen.

Lähteet:

Osallisuusohjelma 2021-2025

Osallisuuskysely 2024

Kuntalaiskuulemiset 2024:

Erätaukokeskustelut

Kaupunkistrategiatyöpajat

Osallistujien Suomi, Kansallinen osallisuuden vahvistamisen ja yksinäisyyden vähentämisen toimenpideohjelma

Osallisuuden 24 apukysymystä, thl.fi

TEAviisarin tiedonkeruu kuntajohdolle

Hallituksen tasa-arvo-ohjelma 2024-2027